

Vasamodellen – Aktivt samarbete över språkgränsen inom andra stadiets utbildning i Vasa stad.

1. Bakgrund

Med Vasamodellen avses de olika samarbetsformer över språkgränsen som utvecklas i gymnasie-campus LYKEION. I campuset verkar självständiga läroanstalter som har olika undervisningsspråk.

Vaasan lyseon lukio är ett enspråkigt finskt gymnasium. Lyseo grundades 1880 och är regionens äldsta finskspråkiga läroverk. Vid Vaasan lyseon lukio verkar även Vaasan lyseon lukion aikuislinja, som fungerar som ett vuxengymnasium.

Vasa gymnasium och Vasa svenska aftonläroverk har svenska som undervisningsspråk. Vasa gymnasium grundades år 1997 och Vasa svenska aftonläroverk år 1971. Vasa svenska aftonläroverk är det enda svenskspråkiga vuxengymnasiet i Finland.

Vasaregionen är ett genuint tvåspråkigt område där båda språkgrupperna är förhållandevis jämnstarka. Att samarbeta över språkgränsen är vardag inom både den offentliga och privata sektorn. Vasa stad har sedan 2004 en tvåspråkig förvaltning för andra stadiets utbildning. Det finns en egen tvåspråkig nämnd för andra stadiets utbildning samt två sektioner, en finsk- och en svenskspråkig sektion.

Samlokaliseringen av läroanstalterna har sin upprinnelse i det faktum att Vaasan lyseon lukios fastighet på Kyrkoesplanaden 27 var i behov av renovering och Vasa gymnasium hade behov av större utrymmen. Vid en kartläggning av utrymmesbehoven för gymnasieväsendet inom Vasa stad framkom det att det med några ändringar och tillägg i planen kunde skapas utrymmen så att Vasa stads alla gymnasier kunde verka i samma fastighet. Samtliga läroanstalter deltog aktivt i planeringen av det nya gymnasiecampuset. I planeringen beaktades läroanstalternas särdrag och önskemål väl. I januari 2012 inleddes vårterminen i nyrenoverade och utbyggda utrymmen.

I januari 2012 flyttade både Vaasan lyseon lukio, Vasa gymnasium och Vasa svenska aftonläroverk in i nyrenoverade utrymmen. Nu föddes Finlands första tvåspråkiga gymnasiecampus. Sedan hösten 2013 har campuset namnet CAMPUS LYKEION.

Den fysiska miljön där båda språkgrupperna verkar sida vid sida öppnar upp för många olika sätt att samarbeta. Läroanstalterna är självständiga, de har egna rektorer, personal och budgeter.

2. Vision för Vasamodellen

Vasamodellen erbjuder en stimulerande, fördomsfri inlärningsmiljö där flerspråkighet, interkulturell kompetens, tolerans och identitet utvecklas och blomstrar i möten över språk- och kulturgränser. Vasamodellen vill förebygga fördomar och motarbeta rasism.

Språkkunskaper är en rikedom. Ett starkt modersmål är viktigt men många studerande från tvåspråkiga hem vill även utvecklas så att de har två modersmål. Flerspråkighet ger goda förutsättningar för framtidens behov. Den alltmer internationaliserade världen ställer nya krav på t.ex. språkkunskaperna. Vid sidan av svenska och finska behövs också andra språk.

Språkkunskaperna öppnar även möjligheterna för kulturellt samröre. Språkkunskap är grunden för att förstå andra människor som talar ett annat språk eller har en annan kulturbakgrund än vi. Interkulturell kompetens innebär kunskap om det egna samt respekt och förståelse för det främmande. Enligt Vasamodellen erbjuder vi studerande möjligheter att träffas och umgås över både språk- och kulturgränser.

3. Mål för Vasamodellen

I det tvåspråkiga gymnasiecampuset LYKEION erbjuder Vasamodellen språköverskridande lärmiljöer där inläring sker naturligt på båda nationalspråken finska och svenska.

Vasamodellen fostrar till tolerans och respekt för olika språk och kulturtillhörighet samtidigt som man poängterar betydelsen av den egna identiteten.

Vasamodellen vill utveckla kommunikativa färdigheter och satsa på social kompetens.

Vasamodellen har en positiv inställning till två- och flerspråkighet.

4. Strategi för Vasamodellen

En tydlig strategi för Vasamodellen skapar trygghet och ger riktlinjer för det fortsatta arbetet. Strategin kan indelas i olika delar eller moment. Strategin utvärderas, kompletteras och revideras kontinuerligt.

Det tvåspråkiga gymnasiecampuset representerar ett nytänkande inom utbildningssektorn och är resultatet av en samlokalisering av läroanstalter med olika undervisningsspråk.

Vasamodellens mål förverkligas med en strategi som har utarbetats tillsammans. I gymnasie-campuset har vi medvetet beaktat läroanstalternas behov, krav och önskningar. Det finns en även medveten plan bakom t.ex. fördelningen och placeringen av egna och gemensamma utrymmen i campuset.

4.1 Gemensamma strukturer i campuset

- Samma periodisering
- Läsåret 2012-2013 övergick gymnasierna från sexperiods-systemet till fem perioder. Läroanstalterna har identisk periodisering. Då läsårsplanen uppgörs har läroanstalterna identiska datum att spela med. Också prov-veckorna följer samma mönster.
- Kursbrickorna öppna
Gymnasierna i campuset är kursformade samt årskurslösa. Studerande kan välja kurser över språkgränsen samt få fullföljda prestationerna tillgodoräknade inom sina studier. Då man studerar i den andra läroanstalten sker undervisningen alltid på den undervisande läroanstaltens språk. Läroanstalterna informerar studerande om de möjligheter som finns.

Rektorerna planerar kursbrickorna så att ämneslärarnas behov och önskningar beaktas. Lärarna i campuset har vid gemensamma ämnesmöten kartlagt behov och prioriterat hur de önskar att kurserna skall placeras i schemat. Rektorerna placerar önskade kurser i de perioder och positioner (=strängar) som ämneslärarna har framfört. Detta utgör grunden för ett smidigt samarbete över språkgränsen.

- Gemensamma tider
Då läroanstalterna tog i bruk systemet med fem perioder så synkroniserades också lektionstiderna. I campuset börjar och slutar lektionerna på samma klockslag. Detta betyder också att raster och lunchpausen erbjuder möjligheter till samröre över språkgränsen. Att lektionstiderna är identiska är en mycket avgörande faktor då man planerar samarbete. Schemat är inte då ett hinder utan ett stöd för samarbetet.

4.2 Gemensamma principer för undervisning

- Gemensam planering

Samarbetet mellan gymnasier sker på många olika plan. Andra stadiets ledningsgrupp i Vasa stad har möten regelbundet. Arbetet leds av ledande rektor och läroanstaltens rektorer är medlemmar i ledningsgruppen. Ledningsgruppen koordinerar samarbetet inom andra stadiet i Vasa stad. I campuset sammankallas läroanstaltens ledningsgrupper till gemensamma möten med jämna mellanrum. Rektorerna sammankommer också till rektorsmöten regelbundet.

Ämneslärarna träffas även för att planera och verkställa olika projekt. Ämneslärare har egna arbetsutrymmen i femte våningen i campuset. Arbetsrummets fysiska närhet är en förutsättning för kontinuerligt intimt samarbete.

- Tandem

Lärarna i det andra inhemska (= finska/ruotsi) språket har inlett ett samarbete som kallas Tandem. Tandem innebär att studerande från båda språkgrupperna bildar par och studerar tillsammans.

Undervisningen leds av två lärare, en från vardera språkgrupp. Studerande utför uppgifter i par på båda språken. Turvis fungerar studerande som mentor och som elev. Språkinläringen sker på ett innovativt sätt då den praktiska språkanvändningen står i focus. I campuset sker tandemundervisningen inom befintliga kurser samt inom för ändamålet extra insatta kurser. Åbo Akademi och Vasa Universitet bedriver tillsammans med lärare i campuset forskning kring tandem-metoden. Målet är att utarbeta en handbok för lärare samt undervisningsmaterial. (mer info se bilaga 1)

- Bi-lingual class

För tvåspråkiga studerande erbjuds möjligheten att studera och arbeta i grupper som består av studerande från både Vasa gymnasium och Vaasan lyseon lukio. Studerande som deltar har anmält intresse att delta i bi-lingual class. Läroanstaltens ledning planerar tillsammans omfång samt på vilket språk ämnen och kurser skall undervisas. Gemensamma spelregler utarbetas för verksamheten.

- Gemensamma projekt

I campuset arrangeras gemensamma större och mindre projekt. Temadagar över språkgränsen hjälper oss att förstå och respektera varandras kulturer. Olika besök i campuset kan också arrangeras på två språk. Att samarbeta över språkgränsen ger goda redskap för det fortsatta livet. Inom olika kurser samarbetar lärarna över språkgränsen kontinuerligt eller då behov eller intresse finns. Exempel på fungerande samarbete är tvåspråkiga gemensamma laborationer i Kemi.

- Gemensamma kurser

I campuset ordnas också gemensamma kurser som är öppna för studerande från båda språkgrupperna. Representanter från båda språkgrupperna planerar och förverkligar kurserna. Kurserna erbjuds för studeranden från båda språkgrupperna. Ett exempel på en dylik kurs är kursen "Kvarken vårt naturarv". Kursen förverkligas första gången våren och hösten 2013. Hösten 2014 ordnas tillsammans med Helsingfors Universitet en tvåspråkig fördjupad kurs i juridik.

4.3 Medveten språkstrategi i campuset

- Undervisning på skolans språk

Enligt Vasamodellen sker undervisningen alltid på läroanstaltens undervisningsspråk svenska eller finska. Studerande är medvetna om att undervisningsspråket alltid är skolans undervisningsspråk. Tillsammans med forskare från Vasa Universitet har vi utarbetat tydliga enkla regler för språk-användningen i gymnasiecampuset.

- Språkprinciperna i CAMPUS LYKEION är:

- Alla använder sitt eget modersmål
- Alla är ansvariga för att meddela om man inte förstår det som sägs, be om översättning eller förklaring.

- Information i campuset som berör alla ska skrivas eller sägas på båda språken
- Personalen vidtalar studerande i campuset på eget modersmål, vid behov på studerandes modersmål

- **Forskning**

Inom projektet "SPRÅKMÖTEN" följer Åbo Akademi och Helsingfors Universitet med hur den språkliga koden utvecklas. Forskare undersöker hur en samlokalisering påverkar språk-koden hos både studerande och lärare. En slutrapport utkommer våren 2014. Ett utvidgat projekt fortsätter hösten 2014. Utöver språk-koden studeras också hur digitala lärmiljöer påverkar språket.

Åbo Akademi och Vasa Universitet bedriver tillsammans med lärare i campuset forskning kring tandem-metoden. Målet är att utarbeta en handbok för lärare samt undervisningsmaterial.

Tillsammans med forskare från Vasa Universitet har vi utarbetat tydliga enkla regler och strategier för språkanvändningen i det tvåspråkiga gymnasiecampuset.

- **Frivillighet**

Samarbetet i Campuset baserar sig på frivillighet. Detta gäller både personal och studerande.

Samarbetet har som syfte att erbjuda studerande möjligheten att bekanta sig med den andra språkgruppen samt att samtidigt lära sig. Läroanstalternas utbud ökar då studerande har flera valmöjligheter.

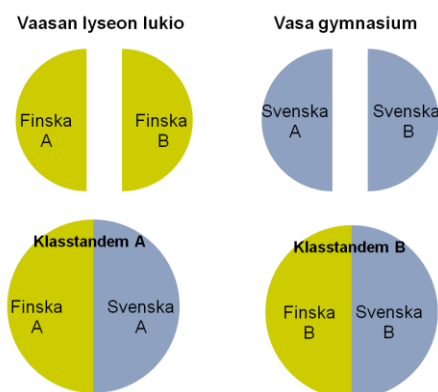
Bilaga 1

Vad är klasstandem?

Tandem som metod fick sitt genombrott i ett tyskt-franskt ungdomsutbyte på 1960-talet. I Finland har tandem under de senaste åren främst etablerats som verksamhetsform för vuxna inom den fria bildningen, där det mest omtalade exemplet är den vasabaserade kursen FinTandem som Vasa Arbis ordnat sedan 2002. Goda erfarenheter av FinTandem för vuxna har lett till att en tillämpning av tandem i skolkontext aktualiserats.

Målet med klasstandem är att skapa situationer där elever eller studerande från respektive språkgrupp kan mötas i autentiska interaktionssituationer och på ett jämställt sätt använda och utveckla sina färdigheter i det andra språket. I tandem samtalar två studerande med olika modersmål med varandra för att lära sig varandras språk. Partnerna växlar mellan språken, vilket leder till att de fungerar turvis som lärande part och turvis som språklig mentor på det egna modersmålet. Samarbetet bygger dels på ömsesidighet, dvs. att båda parter gynnas av samarbetet, och dels på inlärautonomi, dvs. att man parallellt med språklärandet också lär sig att planera, styra och utvärdera den egna lärandeprocessen.

Klasstandem går något förenklat ut på att finsk- respektive svenskundervisningen i vardera skolan organiseras i klasser bestående till hälften av svenskspråkiga och hälften av finskspråkiga elever eller studerande. Lärarna undervisar på så sätt i språkligt blandade elevgrupper, se figur 1. Grupperna undervisas parallellt. Under den första lektionen undervisar finskläraren finska för grupp A samtidigt som svenskläraren undervisar svenska för grupp B. Under den andra lektionen byts lärarna och rollerna så att finskläraren undervisar grupp B och svenskläraren grupp A. Studerandena byter roller från den som lär sig till den stödjande beroende på vilken lektion de deltar i. Under finsklektionerna fungerar de finskspråkiga som modeller och stöd och under svensklektionerna är det de svenskspråkiga som stöder och ger modell för de finskspråkiga.

Figur 1. Gruppindelning i klasstandem

Klasstandem – ett forsknings- och utvecklingsprojekt inom undervisningen i det andra inhemska språket

Michaela Pörn (projektledare), Åbo Akademi, michaela.poern@abo.fi

Katri Karjalainen (projektkoordinator), Vasa universitet, katri.karjalainen@uva.fi

Åsa Löf (finsklärare), Vasa gymnasium, asa.lof@vaasa.fi

Heli Koskinen (svensklärare), Vaasan lyseon lukio, heli.koskinen@vaasa.fi